

وحیده کریمی: دوحه، ایستگاه پایانی سفر منطقه‌ای وزیر امور خارجه ایران برای رایزنی در رابطه با آخرین تحولات منطقه و جنگ غزه بود. قطر که چند سالی است خود را به عنوان کشوری میانجی صلح معرفی کرده، در جریان تحولات اخیر منطقه نیز نقش تأثیرگذاری داشته است و بخش مهمی از روند مذاکرات جریان مقاومت و مذاکرات آتش بس در این پایتخت مدرن عرب‌نشین بیگیری می‌شود.

صفحه ۲

گفت‌وگویی دیگر میان مدیرمسئول «شرق»
و دبیر کل حزب مؤتلفه اسلامی

در ستایش راهبرد

اسدالله بادامچیان: مشکل داریم اما مطابق تعریف علمی
در ایران بحران نداریم

مهدی رحمانیان: اسم موانع، مشکل باشد یا بحران
برای رفع آن راهکار بدهید

صفحه ۱۱

در «شرق» امروز می‌خوانید: حاکمیت قانون و فرآیندهای علم حقوق | رامین رضاییان، کلید سپاهان مقابل الهلال | گذری کوتاه بر آغاز و انجام مجلس سنای دوران مشروطه

«شبکه شرق» از نشست خبری
جبهه اصلاحات ایران گزارش می‌دهد
قضاوت با مردم

افزایش ۱۹ درصدی عوارض ساختمانی تصویب شد
بازگشت امضاهای طلایی؟

موانع کمک تسلیحاتی اروپا به اوکراین
زرادخانه‌ای در دوردست

«شرق» از تداوم اقدامات آمریکا برای توقیف و
سرقت دارایی‌های ایران گزارش می‌دهد

از راهبرد تقابل
تا استراتژی تنش‌زدایی

دنبال مقصر می‌گردید
چه کسی بهتر از طارمی!

نگاه

سیلاب و توفان و آسیب‌پذیری امارات
یادداشتی از مهدی زارع

صفحه ۱۲

رؤسای ۳ تشکل صنفی در یک میز خبری با گلایه از وضعیت بازار لوازم خانگی و اشاره به شرایط نامطلوب قدرت خرید تصریح کردند

نون بری قاجاق

گزارش تیتربک را در صفحه ۴ بخوانید

گفت‌وگو با دکتر مجید فولادیان
جامعه‌شناس و استاد دانشگاه فردوسی مشهد

مهاجران افغانستانی بهترین مهاجران برای ایران هستند

صفحه ۶

سرمقاله

حقوق و بی‌پناهان

کامبیز نوروزی
حقوق دان

در فیلم معروف قیصر، کریس آبمنگل به خواهر قیصر تجاوز می‌کند. دختر خودکشی می‌کند. فرمان، برادر بزرگ‌تر، در نزاع با برادران آبمنگل کشته می‌شود. از اینجا قیصر که در آستانه ازدواج است، پاشنه کنفش را بالا می‌کشد. سراغ برادران آبمنگل می‌رود. آنها را یک‌یک به قتل می‌رساند و خود نیز در گریز از پلیس کشته می‌شود.
بعضی تحلیلگران رفتار قیصر را اقدامی عدالت‌خواهانه تأویل می‌کنند که در شرایط بی‌عدالتی اجتماعی و ناکارآمدی قانون بروز یافته است. قیصر عضو از یک خانواده لوطی‌مسلك در افشار فرودست است. چندان خلاق‌فکر نیست، اما در تصور او قانون امکان اجرای عدالت را ندارد. او با ارتکاب قتل عمد، شخصاً به اجرای عدالت بلند می‌شود. او به جای این جنایت باید کار را به قانون و مجریان قانون می‌سپرد، درست است، اما چرا راهی برگزید غیرقانونی و مجرمانه؟
تصویر ذهنی او از قانون و حقوق چیز دیگری است. در این تصویر که حاصل تجربه زیسته او است، قانون بناهنگاه بی‌پناهان نیست و در اجرای عدالت، خاصه برای بی‌پناهان غلیل و زمین‌گیر است. باید خود مجری عدالت باشد؛ یک «عدالت قیصری»!

چنین تصویری از قانون و عدالت هر اندازه در جامعه بیشتر شود، نظم حقوقی را بیشتر مختل می‌کند و هولناک‌تر می‌شود. با توسعه این تصور که قانون پشت و پناهی برای فرودستان نیست، توسل به روش‌های غیرقانونی و غیرحقوقی برای حل مشکلات بیشتر شده و حتی بدتر از آن مشروعیت نیز می‌یابد. مثل همان قیصر که شاید خیلی از آنها که فیلم را دیدند، کم یا زیاد او را مذمت نکردند.

چه عواملی باعث رواج ناامیدی از قانون و انتخاب راه‌هایی غیر از قانون می‌شوند؟
یکی تبعیض است. کسانی به‌خاطر سرقت‌های ساده سال‌ها محبس می‌شوند و قدرتمندانی که صدصدمیلیارد پول مردم را با تبانی و اختلاس و و روش‌های دیگر به جیب می‌زنند، آسوده و در امان هستند. یک تحصیل‌کرده متخصص نمی‌تواند کاری مناسب پیدا کند؛ اما کسانی بی‌تجربه و بی‌تخصص سمت‌های بالا می‌گیرند، چون وابسته‌اند به یکی از آدم‌ها و جریان‌های صاحب قدرت، مثال‌ها زیادند.

دیگری رشد روند شکاف طبقاتی است. در این فرآیند، گروه‌های بیشتری از مردم ضعیف‌تر شده یا به طبقات اجتماعی پایین‌تر سقوط می‌کنند. از طبقه متوسط کاسته و به افشار فرودست افزوده می‌شود. در مقابل، بخش کوچکی که از قدرت سیاسی و اقتصادی برخوردار است، بالا و بالاتر می‌روند. خانه‌ها و ویلاهای مجلل و اشرافی می‌سازند و در مقابل، جمعیت بزرگی از مردم ناتوان از تأمین اجاره‌خانه، به اجبار به خانه‌های کوچک‌تر در محله‌های ضعیف‌تر کوچ می‌کنند. آن بخش کوچکی از بهترین و گران‌ترین غذا، دارو و درمان، آموزش و سفر بهره می‌برد و جمعیتی بزرگ اما در رژیم غذایی خود مثل پای مرغ را جانشین مرغ می‌کند و... مثال‌ها زیادند.

اختلاف جامعه و دولت در ارزش‌ها و قضاوت‌های اخلاقی عاملی دیگر است. اصولاً قانون و اخلاق باید ملازمه داشته و با هم سازگار باشند. سرقت قانوناً جرم است و اخلاقاً هم قبیح. وقتی معیارها و قضاوت‌های اخلاقی مندرج در قانون و رفتار مجریان قانون در مقابل عرف جاری و اخلاق عمومی می‌ایستند، نزاعی سخت میان عرف و اخلاق عمومی با نظام حکمرانی شکل می‌گیرد. این حس شکل می‌گیرد که نظام حکمرانی با منابع قدرتی که در اختیار دارد، زور می‌گوید. یک طرف با هر فشاری می‌خواهد الزام کند و طرف دیگر به هر طریقی می‌خواهد بگریزد. هر دو طرف نزاع می‌رسند به «آنچه می‌بینم نمی‌خواهم» و آنچه می‌خواهم نمی‌بینم» (شفیعی‌کدکنی).

نزاع مستمراً بالا می‌گیرد.
عامل دیگر قانون‌گذاری به سود قدرتمداران و نقض مکرر و بی‌پاسخ قانون توسط اصحاب قدرت است؛ یعنی دسته‌ای کوچک که بیشترین قدرت اقتصادی و سیاسی را در قبضه دارند و می‌توانند به‌سادگی قانون و اصول و مبانی حقوق را بشکنند و در امان باشند.
درواقع منشأ تولید حس بی‌پناهی را باید در رفتار اصحاب قدرت جست.

قانون و مجریانش که در حل مسئله‌ها ناتوان باشند و به آنها بیفزایند، زمین جامعه بارور می‌شود برای انتخاب راه‌هایی غیر از قانون برای حل مسائل. پیمان شکنی، تقلب در کار و تجارت و حتی آموزش عمومی و عالی، جنایت، زردی، نزاع، دعوای خانوادگی، انتقام‌جویی و انواع ناهنجاری‌ها راه‌حل مشکلاتی می‌شوند که دیگران پایه گذاشته‌اند. خیلی‌ها در تصور ذهنی خود دیگر قانون را پناهگاه نمی‌یابند و به خود حق می‌دهند کاری به قانون نداشته باشند و برای رسیدن به حق خود، آن کنند که به حکم قانون و اخلاق نباید.

عدالت کم می‌شود و چیزی از نظم حقوقی باقی نمی‌ماند. بازی کلاغ‌پر، می‌شود بازی قانون‌پر.

یادداشت

انتخابات و ارزش‌ها

محمد رضا یوسفی
اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

در دنیای سنتی، بیعت به منزله یک امر عرفی برای پذیرش حکومت و تعهد به پیروی از قوانین در چارچوب حقوق متقابل، مطرح بوده است. پیامبر در بدو ورود به مدینه، کار خود را با بیعت در چارچوب یک پیمان‌نامه شروع کرد. امیرالمؤمنین که از پذیرش حکومت پس از قتل خلیفه سوم امتناع می‌ورزید، در نهایت به اصرار عموم مردم و بیعت آنان به قدرت رسید. او براساس این، بارها در مقابل معاویه به همین بیعت عمومی تمسک کرد و از این طریق بر مشروعیت خود تأکید ورزید. هنگامی که چند نفر از بیعت او سر باز زدند، حضرت آنان را آزاد گذاشت و بیعت‌نکردن را حق آنان دانست و در تمام دوران حکومت نیز هیچ مزاحمتی از سوی حکومت او برای آنان ایجاد نشد. حضرت نه در برابر معاویه و نه در برابر کسانی که بیعت نکردند، پای مقدسات را وسط نکشید؛ زیرا بیعت یک امر عرفی بوده و بر پایه آن، بر اقلیت است که به آن پایبند باشند و البته آنان نیز از آزادی بیان کاملاً برخوردار بودند و تا زمانی که از طریق نظامی و روش‌های خشونت‌آمیز اقدامی نکنند، امیرالمؤمنین حکومت را موظف می‌دانست تا حقوق سیاسی و اجتماعی آنان را رعایت و از بیت‌المال نیز حقوق مالی آنها را پرداخت کند. در دنیای امروز، انتخابات به‌عنوان یک رکن دموکراسی مطرح بوده که امکان مهار قدرت را عملی می‌کند؛ اگرچه انتخابات با بیعت در گذشته تفاوت‌های زیادی دارد؛ اما هر دو بر عرفی بودن قدرت و تعهد متقابل حکومت و مردم تأکید دارند. فلسفه انتخابات، گذار آرام قدرت برای مدت‌زمان محدود است. در انتخابات، مردم این فرصت را پیدا می‌کنند تا شایسته‌ترین افرادی را که تصور می‌کنند می‌توانند به خواسته‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آنان جامه عمل بپوشانند، انتخاب کنند و البته در دوره منظر نیز احزاب، رسانه‌ها و دیگر نهادهای مدنی به نظارت و کنترل صاحبان قدرت می‌پردازند و در صورتی که آنان نمره قبولی از مردم نگرفتند، با انتخاب نشدن مجدد، مجازات می‌شوند.

ادامه در صفحه ۱۰

یادداشت

چرایی نیاز به توسعه دریامحور

حمید نظری

رویکرد و توجه به اقتصاد و توسعه دریامحور برای کشور ایران با پنج هزار و ۸۰۰ کیلومتر ساحل در شمال در کرانه دریای کاسپین و در جنوب با دسترسی به خلیج فارس، دریای عمان (مکران) و به تبع آن اقیانوس هند از نگاه توسعه پایدار و تاب‌آوری عمومی در دسترسی به شاهراه انرژی، حمل‌ونقل دریایی، موقعیت ژئوپلیتیکی و امنیت غذایی کشور در سده بیست‌ویکم بسیار مهم و انکارناشدنی است که به چند دلیل، به‌ویژه در زمینه‌های زیر، حیاتی به نظر می‌رسد:

- دسترسی به منابع انرژی
- مناطق ساحلی ایران دسترسی به منابع عظیم انرژی (در انواع انرژی‌های نو و کلاسیک آن)، به‌ویژه ذخایر نفت و گاز طبیعی واقع در دریای خلیج فارس و دریای کاسپین را فراهم می‌کند.
- توسعه اقتصاد دریامحور به ایران اجازه می‌دهد تا به طور مؤثر این منابع انرژی را استخراج، حمل‌ونقل و صادر کند و به طور درخور توجهی به اقتصاد و امنیت انرژی این کشور کمک کند.
- حمل‌ونقل دریایی و تجارت
- ایران با خطوط ساحلی گسترده و دسترسی به آب‌راه‌های اصلی، می‌تواند از حمل‌ونقل دریایی به‌عنوان وسله‌ای مقرون به صرفه و کارآمد برای تجارت و بازرگانی استفاده کند.
ادامه در صفحه ۵

بخشنامه و چهارمین نشست
سازنه‌فایا: بیان
نخستین همایش جزایر
۲۹ بهمن تا ۲ اسفند ۱۴۰۲ | مصلی تهران

THE 24TH
IRAN MEDIA EXPO

شششنبه آگهی ۱۶۶۵۷۱۵ م الف ۴۴۷۳